

ДЖОУЗЕФ КОНРАД ЛАГУНАТА

Превод от английски: Васил Антонов, 1981

chitanka.info

Белият човек, облегнал се с две ръце върху покрива на малката кабина на кърмата на лодката, каза на кормчията:

— Ще ноцуваме при Арсат. Стана късно.

Малаецът издаде само някакъв ръмжащ звук, без да отмести втренчения си взор от реката. Белият човек опря брадичка на скръстените си ръце и се загледа в дирята зад лодката. В края на правата ивица гора, прорязвана от блестящата повърхност на реката, се появи слънцето, ослепително и без нито едно облаче край него, докосна водата, която заблестя, озарена от лъчите му, като метална лента. Гората, потънала в мрак и покой, се извисяваше неподвижна и безмълвна от двете страни на широкия воден поток. В подножието на исполински дървета, от калта на речния бряг, се издигаха безстволи палми нипа, сънливо провесили грамадните си и тежки листа над вихрите на кафявите водовъртежи. Неподвижният въздух сякаш беше обрекъл на застои всяко дърво, всеки лист, всяко клонче, всеки филиз на пълзящите растения, всяко листенце на най-миниатюрните цветчета и тази статичност изглеждаше абсолютна и вечна. Нищо не се движеше по реката освен осемте гребла, които проблясваха равномерно във въздуха, за да се потопят отново с един-единствен плясък; кормчията замахваше с греблото ту наляво, ту надясно, периодично и рязко, като описваше с него бляскави полукръгове над главата си. Носът на лодката пореше водата и тя приглушено се пенеше от двете ѝ страни. Кануто на белия човек, поело нагоре по течението и нарушаващо за миг с появата си спокойствието на тези места, като че ли прекосяваше границите на една земя, в която окончателно и безвъзвратно беше забравен дори и самият спомен за някакво движение.

Като обърна гръб на залязващото слънце, белият човек обходи с поглед пустата и необятна морска шир. В последните три мили от течението си реката, дотук възпирана от многобройни завои, се втурваше, сякаш неудържимо мамена от свободата на открития хоризонт, право към морето, право на изток — към изтока, вдъхващ живот и на светлината, и на мрака. Зад кърмата викът на някаква птица, дрезгав и слаб, се плъзна по гладката повърхност на водата и се изгуби, преди да достигне отсрещния бряг, в бездиханната тишина на света.

Навел силно тялото си напред, кормчията заби греблото си дълбоко във водата, като го държеше здраво в ръце. Водата заклоочи; изведнъж дългата права отсечка от реката като че ли се завъртя, гората се люшна в полукръг и косите лъчи на залеза близнаха широката част на кануто с огнен език, като метнаха тънките и изкривени сенки на хората в него върху набраздения блясък на реката. Белият човек се обърна и впери поглед напред. Курсът на лодката бе променен под прав ъгъл спрямо течението и дървената драконова глава на носа сега сочеше към една пролука в крайбрежната стена от храсти. Тя се плъзна в нея, като помете надвисналите клонки, и изчезна подобно на земноводно същество, което се измъква от водата на път за своето леговище в гората.

Тесният ръкав приличаше на окоп — с много извивки, неимоверно дълбоки, потънал в мрак под тънката ивица чиста и сияеща синева на небето. Огромни дървета извисяваха стволоче, невидими зад плетеницата от гирлянди пълзящи растения. Тук-там, близо до черния отблясък на водата, някой извит корен на исполинско дърво се надигаше сред дантелата от дребни папрати, черни и притихнали, сгърчени и неподвижни като хваната в капан змия. Кратките слова на гребците отекваха силно между плътните стени от растителност. Мрак се процеждаше между дърветата, през преплетения лабиринт пълзящи растения, иззад фантастичните и неподвижни листа; мрак тайнствен и непобедим, мрак, носещ дъха и отровата на непроходими гори.

Гребците забиха пръти в плитчините. Ръкавът се разшири и се вля в необятните, застинали води на една лагуна. Гората се отдръпна от бластистия бряг, за да отстъпи място на ярката зеленина на тръстиките, чиито върхове ограждаха отразената синева на небето. Високо над тях се рееше къдрав облак, плъзгащ нежната розовина на своя лик под плаващите листа и сребристите цветове на лотосите. В далечината изплава тъмният силует на малка къща, кацнала върху няколко стърчащи кола. Близо до нея две високи палми нибонг, сякаш прокраднали се напред от горския масив далеч зад къщата, леко се надвесваха над грубоватия ѝ покрив и навяваха нерадостна нежност и печал с високите си клюмнали, разлистени корони.

Кормчията вдигна греблото си по посока на къщата и каза:

— Арсат е там. Виждам кануто му, завързано между коловете.

Гребците подтичваха отстрани на лодката и извърнали глави през рамо, хвърляха поглед към края на целодневното си пътешествие. Те предпочитаха да прекарат нощта на някое друго място, отколкото в тази лагуна, защото за нея се мълвеше, че е обитавана от зли духове. Освен това те не обичаха и Арсат, първо като пришълец, а също и заради това, че човек, който поправи един изоставен дом и се засели в него, иска да докаже, че не се бои от духовете, обитаващи запустелите места. Такъв човек може да предизвика съдбата с поглед или думи; а духовете, с които той дружи, трудно могат да бъдат умилювани от случайния пътник, защото тези тъмни сили жадуват да излеят злобата на човешкия си господар върху главите на невинните. Белите хора не обръщат внимание на подобни неща, тъй като са неверници и са в съюз с Бащата на злото, а той ги закриля по пътя им сред невидимите опасности на този свят. На предупрежденията на вярващите те отвърщат с обидно и преднамерено безбожничество. Тогава може ли да се очаква изход?

Такива мисли вълнуваха гребците, облегнали тела на дългите пръти. Голямото кану се плъзгаше бързо, безшумно и плавно към дома на Арсат, докато, сред шум от захвърлени пръти и викове „Слава на аллаха!“, с мек удар опря в кривите колове, които държаха къщата над водата.

Вдигнали глави нагоре, лодкарите извикаха нестройно:

— Арсат! Ей, Арсат!

Никой не се показва. Белият човек започна да се изкачва по грубата стълба, която водеше към бамбуковата площадка пред къщата. Главният лодкар каза навъсено:

— Ще ядем и ще спим в сампана.

— Подайте ми одеялата и кошницата — подвижна рязко белият човек.

Той приклепна на края на площадката и пое вързопа. След това лодката се отдалечи и като се изправи, белият мъж се озова лице в лице с Арсат, излязъл от колибата през ниската ѝ врата. Домакинът беше млад, силен мъж, с широки гърди и мускулести ръце. Беше облечен само със саронг. На главата си нямаше нищо. В кроткия поглед на големите му очи се четеше тревога, но гласът и поведението му бяха сдържани, когато се обърна към госта, без да поздрави:

— Туан, носиш ли лекарства?

— Не — изненадано отвърна новодошлият. — Не. Защо? Да няма болест в дома ти?

— Влез и виж сам — отвърна Арсат по същия спокоен начин и влезе през малката врата. Белият човек остави вързопите си и го последва.

Сред здрача на жилището той забеляза върху бамбуковото легло фигурата на жена, легнала по гръб и завита с широк червен памучен чаршаф. Тя бе неподвижна като мъртвец; но големите ѝ, широко отворени очи, блеснали в мрака, бяха вперени в гредите на тавана, неподвижни и невиждащи. Имаше треска и явно беше в безсъзнание. Страните ѝ бяха леко хлътнали, устните — полуотворени, а на лицето беше изписан зловещ и неизменен израз — онзи вгълбен и замислен израз на човек в безсъзнание, който е обречен на смърт. Двамата мъже стояха над нея и я гледаха смълчано.

— Отдавна ли е болна? — попита пътешественикът.

— Не съм мигнал от пет нощи — бавно отвърна малаецът. — Отначало чуваше гласове от водата, които я зовели при себе си, и се мъчеше да се отскубне от ръцете ми. А днес от изгрев-слънце вече не чува нищо — дори мен не чува. Не вижда нищо. Не вижда и мен дори, мен!

Той помълча около минута, след което тихо попита:

— Туан, ще умре ли?

— Страхувам се, че да — каза белият човек с тъга в гласа.

С Арсат се бяха срещнали отдавна, в една далечна страна, по време на беди и опасности, когато всяка приятелски протегната ръка бе добре дошла. И откакто малайският му приятел беше дошъл съвсем неочаквано да живее в тази колиба сред лагуната с една непозната жена, той беше нощувал тук много пъти по време на пътуванията си нагоре и надолу по реката. Обичаше този човек, който умееше да бъде предан и да се бие смело рамо до рамо с белия си приятел. Обичаше го — може би не толкова, колкото човек обича любимото си куче, но достатъчно, за да му помага и да не задава въпроси, да си спомня понякога, унесен в собствените си мисли, за самотния мъж и дългокосата жена с решително лице и тържествуващ поглед, които живееха заедно, скрити от гората, сами и навяващи боязън у другите.

Белият човек излезе от колибата точно когато бързите и прокрадващи се сенки потушаваха огромния пожар на залеза; те се

надигаха недоловимо над върхарите на дърветата, заливаха небето и се сипеха като водни струи, за да угасят алената жар на реещите се облаци и червеното зарево на отмиращия ден. Няколко мига след това звездите изплаваха над непрозрачния мрак на земята и голямата лагуна, внезапно оживяла с отраженията на светлините, заприлича на овален къс нощно небе, захвърлен сред безнадеждната и бездънна нощ на този пустинен свят. Белият човек вечеря с храната от кошницата и като взе няколко от разпилените по площадката съчки, стъкна малък огън — не толкова, за да се сгрее, колкото заради дима, който щеше да прогони комарите. Загърна се с одеялата, опря гръб о тръстикова стена на къщата и запуши, унесен в мисли.

Арсат доближи безшумно през вратата и приклепна до огъня. Белият човек прибра изпънатите си нозе.

— Диша — каза тихо Арсат в отговор на очаквания въпрос. — Диша и сякаш цялата е пламнала в огън. Не говори, не чува — само гори!

Той спря за момент, след което попита с тих, примирен глас:

— Туан... ще умре ли?

Белият човек присви неловко рамене и отвърна колебливо:

— Ако съдбата ѝ е отредила така.

— Не, туан — каза спокойно Арсат. — Ако така е отредила моята съдба. Аз чувам, виждам, чакам. Спомням си... Туан, ти помниш ли старото време? Помниш ли брат ми?

— Да — отвърна белият човек.

Внезапно малаецът стана и влезе вътре. Другият, все още седнал отвън, дочу гласа му откъм колибата. Арсат говореше високо:

— Чуваш ли ме? Говори!

Дълбока тишина последва думите му.

— О, Диамелен! — извика внезапно той.

След този вик се чу дълбока въздишка. Арсат излезе и отново се отпусна на старото си място.

Те седяха смълчано край огъня. В къщата цареше пълна тишина, тихо беше и наоколо; само гласовете на лодкарите се носеха откъм далечния край на лагуната и отекваха отчетливо над спокойната повърхност на водата. Огънят при носа на лодката мъждукаше в далечината с неясно очертания си червен пламък. След малко пламъкът изчезна. Гласовете секнаха. Земята и водата притихнаха в

дълбок и непробуден сън. Сякаш нищо друго не съществуваше освен блясъка на звездите, вечен и безполезен, прокрадващ се през черната неподвижност на нощта.

С широко отворени очи белият човек гледаше в тъмнината пред себе си. Страхът и магията, внушението и чудото на смъртта — на близката, неизбежна, незрима смърт — притъпяваха жизнеността на натурата му и събуждаха неговите най-смътни и съкровени мисли. Вечното подозрение спрямо злото, разяждащото съмнение, което се спотайва в душите ни, се вливаше в неподвижността около него, неподвижност дълбока и безразлична, и ѝ придаваше страховит и мерзък вид, сякаш това бе хладнокръвна и непроницаема маска на неоправданото насилие. В този негов мимолетен и дълбок душевен смут земята, обгърната от меката звездна светлина, се превърна в преизподня на нечовешки стремления, в бойно поле на демони ужасни и чудовищни, величави или низки, протегнали жадни ръце към беззащитните ни души. Едно неспокойно и тайнствено място на неутолими копнежи и страхове.

Печален шепот се разнесе в нощта; шепот обезпокоителен и навяващ тъга, сякаш усойте на околната гора се бяха опитали да му нашепнат мъдростта на своето необятно и величествено безразличие. Звуци, колебливи и безплътни, се понесоха около него и бавно приеха формата на слова; постепенно се подредиха в поток от изречения, които се лееха тихо и монотонно. Той се раздвижи като внезапно разбудил се човек и се намести по-удобно. Арсат, неподвижен и потънал в сянка, навел глава под звездното небе, говореше тихо, с унесен глас:

— А кому може човек да излее мъката си, ако не на приятел? Мъжът трябва да говори за война и любов. Ти, Туан, знаеш какво е война и си ме виждал във време на опасност да диря смъртта така, както други хора се борят за живота си! Написаното може да се изгуби; лъжата може да се напише; но това, което окото е видяло, е истина и остава в паметта!

— Помня — каза тихо белият човек.

Арсат продължи с жал в гласа:

— Затова ще ти говоря за любовта. Ще говоря в нощта. Ще говоря, преди да са си отишли нощта и любовта — и денят да види мъката, легнала на помръкналия ми лик, на изпепеленото ми сърце.

Кратка и едва чута въздишка отбеляза една почти недоловима пауза, а после думите потекоха отново, без нито едно движение, без нито един жест.

— След като времето на опасности и войни премина и ти напусна родината ми, за да следваш пътя на желанията си, които ние, островитяните, не разбираме, аз и моят брат отново станахме това, което бяхме и преди — оръженосци на владетеля. Ти знаещ, че сме от род, който е властвувал, и на нас прилягаше повече, отколкото на други, да окичим дясното си рамо със символа на могъществото. В дни на благоденствие си Дендринг бе благосклонен към нас, както ние в дни на опасност му доказвахме, че може да разчита на смелостта ни. Тогава цареше мир. Беше време за лов на елени и бой с петли; време за безгрижни разговори и лекомислени препирни между мъже, чиито стомаси са пълни, а оръжията — ръждясали. Но пък оризът растеше под спокойния поглед на сеячите, а търговците идваха и си отиваха — заминаваха гладни и се връщаха сити към реката на мирния живот. Те носеха и новини. Носеха вести, в които имаше примесени и истина, и лъжа, така че никой не знаеше кога да се радва и кога да тъжи. От търговците научавахме и за теб. Бяха те виждали и тук, и там. Вестите за теб ми носеха радост, защото помнех бурните времена, както помнех добре и теб, туан. Но дойде мигът, когато престанах да мисля за нещата от миналото, защото взорът ми беше отправен към тази, която сега умира тук, в моя дом.

Той спря, за да възкликне шепнешком, но прочувствено: „О, мара бахия! О, беда!“ След това продължи с малко по-висок глас:

— Човек няма по-голям враг и по-добър приятел от собствения си брат, туан, защото брат брата познава, а силата на доброто и злото се корени в познанието. Аз обичах брат си. Отидох при него и му казах, че пред очите ми има само един лик, че слухът ми долавя само един глас. Той ме посъветва: „Разкрий сърцето си, за да разбере тя чувствата ти и чакай. Търпението е мъдрост. Инчи Мида може да умре или нашият владетел да забрави що е страх от жена!“... Аз чаках!... Ти помниш жената със забуленото лице, туан, и страха на нашия владетел от ума и нрава ѝ. Щом тя желаше своя слуга, какво можеш да направя? Но подхранвах жаждата на сърцето си с бегли погледи и прокраднали се слова. През деня скитах по пътеката към баните, а когато слънцето се скриеше зад гората, се промъквах до оградата от жасминови храсти

на женския двор. Без да се виждаме, разменяхме слова през уханието на цветята, през воала от листа, през стръковете висока трева, които се възправяха пред устните ни; така голямо беше нашето благоразумие, така тих беше шепотът на огромния ни копнеж. Времето летеше бързо... жените започнаха да си шушукат, а неприятелите ни бяха нащрек; брат ми помръкна, а аз започнах да мисля за убийство и жестока смърт... Ние сме синове на народ, който също като вас, белите, си взема това, което желае. Идва време, когато човек трябва да забрави що е вярност и почит. На властващите са дадени могъщество и сила, а любовта и смелостта са дадени на всички. Брат ми отсече: „Ще я отвлечеш. Ние сме двама, обединени в едно.“ А аз му отговорих: „Нека това стане по-скоро, защото вече не ме топли слънцето, щом като не огрява и нея.“ Нашият миг дойде, когато владетелят, придружен от велможите си, отиде да лови риба на светлината на факли в устието на реката. Броят на лодките беше над сто и там, на белия пясък, между водата и гората бяха построени колиби от листа за раджите. Димът от огньовете за готвене беше като синкава привечерна дрезгавина и в него отекваха множество радостни гласове. Докато приготвяха лодките за риболова, моят брат дойде при мен и рече: „Тази нощ!“ Прегледах оръжието си и щом настъпи уреченото време, нашето кану зае мястото си в кръга на лодките с факлите. Водата блестеше от светлини, но отвъд лодките цареше тъмнина. Когато всички започнаха да викат и възбудата ги подлуди, ние се измъкнахме. Водата погълна огъня на факлите ни и ни отнесе до брега, потънал в мрак, осветяван само тук-там от мъждукащите въглени. Откъм колибите долиташе говорът на младите робини. Найсетне намерихме едно усамотено и тихо място. Там зачакахме: Тя дойде, тичайки по брега, забързана и без да оставя следи — като лист, който вятърът отвява в морето. Брат ми рече сурово: „Вземи я и я отнеси в лодката.“ Вдигнах я на ръце. Тя се задъхваше. Сърцето ѝ биеше до моите гърди. Казах ѝ: „Ще те отведа от тези хора. Ти се притече на зова на сърцето ми и ръцете ми ще те отнесат в моята лодка против волята на големците.“ „Така трябва да бъде — рече брат ми. — Ние сме мъже, които вземат каквото пожелаят и могат смело да го отстояват. Дори трябваше да го направим посред бял ден.“ Аз казах: „Да тръгваме.“ Понеже тя щеше да бъде в моята лодка, замислих се за многобройните хора на нашия владетел. „Да. Да тръгваме — рече и

брат ми. — Сега сме сами и лодката ще бъде нашият дом, а морето — нашето убежище.“ Брат ми не се качи веднага и аз го замолих да побърза, защото помнех ударите на сърцето й до моите гърди и знаех, че двама мъже не могат да устоят на сто. Поехме, като гребяхме по течението и близо до брега; когато минахме край потока, където ловяха риба, силните викове бяха стихнали, но оттам се носеше шум от гласове, сякаш цял рояк мухи жузаха по пладнe. Лодките се носеха, скупчени по няколко, сред червената светлина на факлите, чийто дим образуваше черен покрив над тях; всички оживено обсъждаха своето развлечение. Това бяха хора, които се перчеха, възхваляваха и осмиваха — хора, които можеха да бъдат наши приятели сутринта, но в онази нощ вече бяха наши врагове. Отминахме ги бързо. Вече нямахме приятели в родната земя. Моята избраница седеше в средата на кануто с покрито лице, тиха, както сега, неவிждаща, както сега; не съжалявах за това, което оставях след себе си, защото ми стигаше да чувам дъха й до мен, както го чувам и сега.

Той спря, послуша се по посока на вратата, сетне поклати отрицателно глава и продължи:

— Брат ми искаше да им отправи предизвикателство — само един вик, — за да им извести, че сме похитители, родени на свобода, които имат доверие в оръжието си и необятното море. И аз отново в името на любовта го помолих да запази тишина. Та нали чувах дъха й близо до мен? Знаех, че съвсем скоро ще започнат да ни преследват. Брат ми ме обичаше. Той потопи греблото си без никакъв плясък. Само изрече: „Сега в теб има само половин мъж — другата половина е в тази жена. Аз мога да почакам. Когато отново станеш цял мъж, тогава ще се върнеш заедно с мен тук и ще се изправиш смело пред тях. Защото сме родени от една и съща майка.“ Не му отговорих. Цялата ми сила и воля бяха съсредоточени в ръцете ми, хванали здраво греблото — копнеех да бъда с нея на безопасно място, където да не могат да ме застигнат нито гневът на мъжете, нито злобата на жените. Любовта ми беше огромна и тя ми даваше сили да мисля, че ще намеря страна, където смъртта не съществува, стига само да успея да избягам от яростта на Инчи Мида и мечата на нашия владетел. Гребяхме бързо, дишайки през зъби. Греблата ни се врязваха дълбоко в гладката повърхност на водата. Напуснахме реката и навлязохме в чисти ръкави сред плитчините. Заобиколихме тъмния бряг, заобиколихме и

пясъчните наноси, където морето шепне на земята; белотата на пясъците се сливаше в една линия покрай лодката ни — така бързо се носеше тя по водата. Не говорехме. Само веднъж казах: „Спи, Диамелен, защото скоро ще ти трябват много сили.“ Дочух сладостния глас на моята любима, но не се обърнах. Слънцето изгря, а ние продължавахме да гребем. Пот се лееше от лицето ми като дъжд от облак. Стана светло и горещо. Не се обръцах назад, но знаех, че погледът на брат ми зад мен е вперен напред, защото лодката се движеше право като стрела, излетяла от сумпитан. Нямаше по-добър гребец и кормчия от моя брат. Много пъти бяхме печелили с това кану надбягвания, ала никога не бяхме напънали силите си, както тогава — тогава, когато гребяхме заедно за последен път! Нямаше по-смел и по-силен мъж в страната ни от брат ми. Нямах сили да обърна глава назад и да го погледна, но с всеки миг дочувах, че свистенето на дъха му става все по-силно. Все още не беше отронил дума. Слънцето се беше издигнало високо. Горещината изгаряше гърба ми като огън. Ребрата ми щяха да се пръснат, но все не можех да поема достатъчно въздух в дробовете си. Инстинктивно извиках с последния си дъх: „Почивка!“... „Добре!“ — отвърна той; гласът му беше твърд. Беше силен мъж. И смел. Не знаеше що е страх или умора... Моят брат!

Шепот мощен и нежен, шепот всеобхващащ и лек; шепотът на потрепващи листа и раздвижили се клони пробягна през преплетените дебри на гората, над гладката, осеяна със звезди повърхност на лагуната и с внезапен плясък водата между коловете се удари в лепкавите греди. Вълна от топъл въздух обля лицата на двамата мъже и отмина с жаловит стон — дъх силен и краткотраен като неспокойна въздишка на потъналата в сън земя.

Арсат продължи с равен и нисък глас:

— Изкарахме кануто на белия пясък в малък залив, близо до дълга ивица земя, която сякаш ни преграждаше пътя — това беше продълговат, обрасъл с дървета нос, врязал се дълбоко в морето. Брат ми познаваше това място. Отвъд носа се намира устието на една река, а през джунглата води малка пътечка. Запалихме огън и сварихме ориз. След това легнахме да поспим на мекия пясък, в сянката на лодката, докато любимата ми наблюдаваше околността. Едва затворих очи и чух тревожния ѝ вик. Скочих. Слънцето вече беше слязло наполовина над хоризонта, а на входа на залива се виждаше голяма лодка с много хора.

Познахме я веднага — това беше една от лодките на нашия раджа. Хората в нея наблюдаваха брега и ни забелязаха. Удариха гонга и насочиха носа на лодката към залива. Почувствах как сърцето ми изтръпва. Диамелен седеше на пясъка, закрила лице. Пътят към морето беше отрязан. Брат ми се изсмя. Той държеше в ръце пушката, която ти, туан, му беше дал, преди да отпътуваш, но барутът му беше много малко. Той заговори бързо: „Бягай с нея по пътеката. Аз ще ги задържа, тъй като те нямат огнестрелно оръжие, а да застанеш пред дулото на пушка, означава сигурна смърт за мнозина. Ти бягай с нея. От другата страна на тази гора има една рибарска хижа и кану. Като свърша барута си, ще ви последвам. Ще се държа, докато мога, защото тя е жена — нито може да бяга, нито да се бие, но държи сърцето ти в слабите си ръце.“ Той залегна зад кануто. Лодката приближаваше. Ние побягнахме и когато стъпихме на пътеката, чух изстрели. Брат ми стреляше — веднъж, два пъти — и биенето на гонга секна. Зад нас настъпи тишина. Носът е тесен. Преди да чуя третия изстрел на брат ми, видях брега от другата страна и устието на широка река. Пресякохме една тревиста поляна. Спуснахме се към водата. Зърнах ниска хижа над черната тиня и малко кану, вързано до нея. Чух още един изстрел зад себе си. Помислих си: „Това е последният му заряд.“ Втурнахме се към кануто; някакъв човек дотича откъм къщата, но аз скочих върху него и се затъркаляхме в тинята. Надигнах се, но той остана да лежи в краката ми. Не зная дали го убих. Аз и Диамелен бутнахме кануто във водата. Чух викове зад себе си и видях брат си да бяга през поляната. След него тичаха много хора. Грабнах любимата си на ръце, метнах я в лодката и веднага скочих вътре. Когато отново погледнах назад, видях, че брат ми е на земята. Той падаше, пак ставаше, но мъжете вече го заобикаляха. Брат ми извика: „Идвам!“ Преследвачите го застигаха. Аз гледах. Те бяха много. После погледнах към нея. Туан, аз отблъснах кануто от брега! Насочих го към дълбокото. Тя беше коленичила, забила поглед в мен, и аз извиках: „Хвани греблото си!“, докато потапах моето във водата. Туан, чух го да вика. Чух го да вика името ми на два пъти, чух и гласовете: „Удряй! Убий го!“ Не погледнах назад. Чух го отново да вика името ми, с ужасен глас, както когато животът напуска тялото ти заедно с последния ти вик — но не обърнах глава. Името ми!... Моят брат!... Три пъти извика той, но аз не се страхувах от живота. Не беше ли

любимата ми с мен в кануто? Нима не можем с нея да намеря страна, където смъртта е забравена, където тя е непозната!

Белият човек се наведе напред. Арсат се изправи — неясен и смълчан силует над гаснещите въглени на огъня. Над лагуната се беше прокраднала ниска мъгла, която бавно закриваше блещукащите очи на звездите. Земята вече беше покрита с обширни бели изпарения, носещи се на студени и сиви талази, завихрящи се безшумно около стволовете на дърветата и стените на къщата, която сякаш се носеше над неспокойната и неосезаема илюзия за море. Само в далечината върхарите на дърветата се очертаваха на фона на просветващия небосвод, подобно на някакъв мрачен и неприветлив бряг — измамен, немилостив и черен.

Гласът на Арсат прокънтя в дълбоката тишина:

— Тя беше там! Тя беше с мен! За да я имам, бих застанал сам срещу цялото човечество. Да, тя беше там — и...

Думите му отекнаха в празното пространство. Той спря и като че ли се заслуша как те отмират някъде далеч в отвъдното, където няма нито помощ, нито спомени. След това каза тихо:

— Туан, аз обичах брат си.

Внезапен повей на вятъра го накара да потръпне. Високо над главата му, високо над безмълвното море от мъгла увисналите листа на палмите се докосваха с жаловита въздишка. Белият човек протегна нозе. Главата му беше клюмнала на гърдите и той прошепна тъжно, без да повдигне поглед:

— Всички обичаме братята си.

Арсат избухна в яростен шепот:

— Какво ме засяга кой е умрял? Аз исках мир в душата си.

Той, изглежда, чу някакъв шум в къщата, послуша се и безшумно се вмъкна вътре. Белият човек се изправи. Бризът се носеше на вълни. Звездите станаха по-бледи, сякаш се бяха отдръпнали назад в мразовитите дълбини на необятното пространство. След хладния повей на вятъра последваха няколко мига на пълно спокойствие и абсолютна тишина. След това иззад черния и назъбен силует на гората, към небето се стрелна стълб златиста светлина и се разля над полукръга на източния хоризонт. Слънцето беше изгряло. Мъглата се вдигна; дробеше се на плаващи късове и се превръщаше в тънки кръгове, които се стапяха в небето; разбулената лагуна лежеше,

лъснала и черна, в плътните сенки в подножието на стената от дървета. Бял орел се издигна над нея в кос и бавен полет, достигна ялната слънчева светлина и заблестя за миг, след това се извиси още по-нагоре и се превърна в тъмна и неподвижна точка, преди да изчезне в синевата, сякаш беше напуснал земята завинаги. Белият човек, изправил се пред вратата и зареял поглед нагоре, доту откъм къщата неясен и сподавен шепот, последван от силен стон. Изведнъж Арсат изтрополи навън с разперени ръце, потрепери и застина с невиждащ поглед. След малко проговори:

— Тя вече не гори.

Пред него, над върховете на дърветата, се показа част от слънцето, което плавно се изкачваше нагоре. Бризът стана по-свеж; величествено сияние заля лагуната и хвърли безброй искри по набраздената ѝ повърхност. Гората се измъкна от сянката на утрото и придоби ясни очертания, сякаш изведнъж се втурна напред, за да спре сред шум от листа, люшнаха се клони и кимащи върхари. В безмилостния слънчев пек шумът на лишения от разум живот се усили, заговорил на своя неразбираем език сред безмълвния мрак на тази човешка мъка. Очите на Арсат бавно се раздвижиха, после се впериха в изгряващото слънце.

— Не виждам нищо — полугласно изрече сякаш на себе си той.

— Няма какво да се види — отвърна белият човек, като приближи края на площадката и протегна ръка към лодката. Над лагуната се понесе вик и сампанът потегли гладко към дома на приятеля на духовете.

— Ако желаеш да дойдеш с мен, ще те чакам цялата сутрин — каза белият човек с поглед, извърнат към водата.

— Не, туан — отвърна бавно Арсат. — Повече няма да се храня или спя в този дом, но първо трябва да намеря пътя си. Сега не виждам нищо — абсолютно нищо! В този свят няма светлина и мир; но има смърт — смърт за мнозина. Защото сме раждани от една и съща майка — а аз го оставих на враговете; но сега се връщам там.

Той пое дълбоко въздух и продължи с унесен глас:

— След малко ще виждам достатъчно ясно, за да мога да нанеса удар, да ударя. Но тя е мъртва и... сега... за мене има само мрак.

Отметна назад ръце, отпусна ги надолу, след това застана неподвижно, със застинало лице и невиждащ поглед на вперените си

към слънцето очи. Белият човек се настани в лодката. Гребците, нагазили във водата, тласкаха умело сампана, отправили през рамо поглед към началото на уморителния път, който ги очакваше. Високо на кърмата, с глава, увита в бяла чалма, седеше мрачно кормчията и придържаше влаещото се зад лодката гребло. Белият човек, облегнал се с две ръце върху покрива от трева на малката кабина, беше отправил поглед към искрящата диря, оставяна от лодката. Преди сампанът да напусне лагуната, той вдигна очи. Арсат не се беше помръднал от мястото си. Той стоеше самотен под пронизващите слънчеви лъчи; погледът му беше отправен отвъд величествената светлина на безоблачния ден към мрака на един несъществуващ свят.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.